

Källor och historisk metod

A. Utdrag ur en dagbok skriven av en tysk legoknekt (yrkessoldat). Här beskrivs slaget vid staden Magdeburg i centrala Tyskland 1631.

Den 20 maj ansatte vi Magdeburg på allvar, stormade och intog också staden. Då kom jag med stormande hand in i staden helt oskadd. Men inne i staden vid en av portarna blev jag skjuten genom kroppen två gånger, det blev mitt byte. Detta hände den 20 maj året 1631 tidigt på morgonen klockan 9.

Därefter fördes jag in i soldatlägret utanför staden, ombunden, eftersom jag både var skjuten en gång fram till genom buken, och för det andra genom bägge skuldrorna, så att kulan låg i skjortan. Alltså band fältskären [militärläkaren] mina händer på ryggen så att han kunde få in mejseln [och ta ut den andra kulan]. Så fördes jag till min hydda, halvdöd.

Det gjorde mig av hjärtat ont att staden brann så förskräckligt därför att det är en vacker stad och mitt fädernesland.

Eftersom jag nu var ombunden, gick min fru in i staden fastän det hade brunnit överallt för att hämta en kudde att lägga mig på och tygskynken att förbinda mig med. Så hade jag också det sjuka barnet liggande hos mig. Plötsligt blev det skrik och skrån i soldatlägret: ”Husen faller ihop över varandra i staden”. Många soldater och kvinnor som ville plundra blev kvar därinne [i de ihopfallna husen]. Så bekymrade jag mig mer över min fru på grund av det sjuka barnet än för mina skador. Dock beskyddade Gud henne. Hon kom efter en och en halv timme dragande med en gammal kvinna från staden. Henne hade hon tagit med sig ut, det var en sjömanshustru som hjälpte henne att byta sängkläder. Så hade hon också med sig en stor kanna med vin och hade dessutom också funnit två silverbälten och kläder som jag senare kunde lösa in för tolv thaler* i staden Halberstadt. På kvällen kom så mina kamrater, var och en gav mig något, en thaler eller en halv thaler.

Den 24 maj tog Johan Philipp Schütz över befälet över oss. Jag och alla skadade fördes till Halberstadt. Där blev vi förlagda i byar utanför staden. Där låg trehundra soldater från vårt regemente i en by och alla blev friska igen.

I byn fick jag en mycket bra värd, gav mig inget nötkött utan idel kalvkött, unga duvor, höns och annan fågel. Så blev jag efter sju veckor åter frisk och pigg.

För övrigt dog min lilla dotter Elisabeth här, 3 år gammal. Gud, låt henne få en fröjdefull uppståndelse i himlen!

Efter sju veckor hämtade man oss åter till armén. Medan den svenska armén anlände till staden Havelberg gick vi till städerna Tangemünde och Weben vid floden Elbe. Här hade svenskarna förskansat sig. Nu var det så fruktansvärt hett att man fick betala mycket pengar för en klunk vatten.

[--]

* thaler = äldre myntenhet i Tyskland och många andra länder. I Sverige kallades motsvarigheten, daler eller riksdaler.

Något bearbetad text från boken Jan Peters (red): ”Så stack vi staden i brand”, Armémuseum och Ordfronts förlag, 2006, s. 39-41. Översättning Åke Blix.

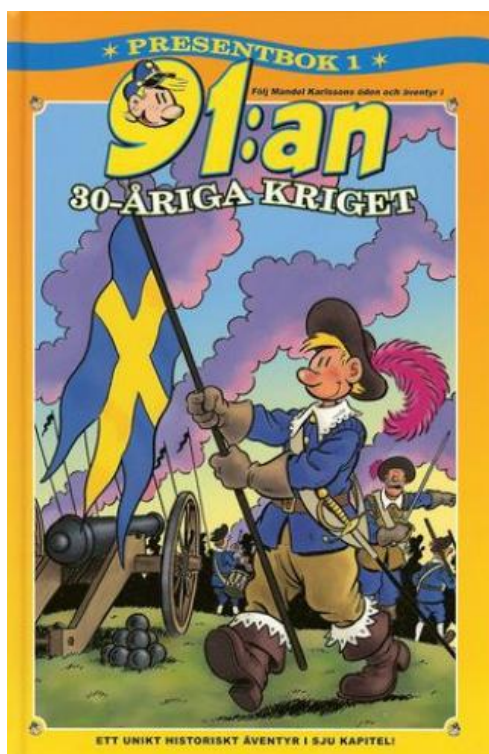
Kommentar: Dagboken är skriven av **Peter Hagendorf**, en tysk legoknekt (yrkessoldat) som tjänstgjorde i olika arméer under 30-åriga kriget (1618-1648). För legoknektarna var det viktigt att ta **byte**, det uppfattades som en del av deras lön. Att ta pengar eller värdeföremål från människor på fiendesidan var alltså tillåtet i den tidens krig.

B. Slaget vid staden Magdeburg 1631. Bild från 1632

Kommentar: Mannen i cirkeln längst upp till vänster på bilden föreställer **Johann Tilly**, general och ledare för armén som anföll staden. Bilden trycktes 1632.

C. Omslaget till 91:an Karlsson i 30-åriga kriget, seriealbum från 2011

©Egmont Kids Media Nordic AB

Kommentar: 91:an Karlsson är en populär seriefigur. Första serien ritades av **Rudolf Petersson** 1932. På den tiden hade alla soldater ett nummer före sitt efternamn. I det här albumet från 2011 framställer man 91:an Karlsson som soldat under 30-åriga kriget på 1600-talet.

Uppgifter

- Undersök om A, B och C går att använda som historiska källor till påståenden om 30-åriga kriget. Kryssa i **en eller flera** rutor på **varje** rad i tabellen.

Påstående	Slutsats som är MÖJLIG att dra med A som källa	Slutsats som är MÖJLIG att dra med B som källa	Slutsats som är MÖJLIG att dra med C som källa	Slutsats som INTE går att dra med NÅGON som källa
I trettioåriga kriget deltog arméer från Sverige				
Många invånare i staden Magdeburg drabbades hårt av kriget 1631				
En av de svenska soldaterna under 30-åriga kriget hette 91:an Karlsson				
Alla soldater tyckte egentligen att det var fel att plundra fienden under 30-åriga kriget				
Johann Tilly tyckte antagligen att det var bra att staden Magdeburg blev förstörd				
Peter Hagendorf tyckte antagligen att det var tråkigt att staden Magdeburg blev förstörd				
Alla människor trodde antagligen på Gud på 1600-talet				
Peter Hagendorf trodde antagligen på Gud				
Alla soldater hade tillgång till bra sjukvård under 30-åriga kriget				
Det fanns människor på 1600-talet som var ganska säkra på att den som inte hade gjort något dumt kom till himlen efter döden.				

2. Använd källorna och dra **en egen** slutsats om 30-åriga kriget.

3. Vilka svagheter och problem finns det med **A** som källa till 30-åriga krigets historia? **Motivera** ditt svar.

3. Vilka svagheter och problem finns det med **B** som källa till 30-åriga krigets historia? **Motivera** ditt svar.
